СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНІЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XL. Ч. 69. — Джерзи Сіті, Н. Дж., четвер, 24 березня 1932. — VOL. XL. No. 69. — Jersey City, N. J., Thursday, March 24, 1932. — THREE CENTS.

ПІДВИЩУЮТЬ ПОДАТОК ВІД СПАДКУ

ПІДВИШКА ДОТИКАЄ БОГАЧІВ І ДОХОДИТЬ ДО 45% ВАРТОСТИ МАЄТКУ.

ВАШИНҐТОН. — В палаті послів думають над тим, як покрити дефіцит державної скарбниці, а разом з тим відкинути податок від продажей. Отсе довело до цього, що перейшов 190 голосами проти 149 законопроект Кріспа, який подвоює дотеперішний податок від спадку. Заведено надподаток, який доходить до 45% при спадку, котрий виносить $10,000,000 або більше.

Закон цей дозволяє відняти від спадку $50,000, які є вільні від нового податку. А податок зачинається доперва від перших $10,000 по відтягненню $50,000.

Новий податок є федеральний і не звільняє спадку від податків стейтових. Разом зі стейтовими податками податкове максимум від спадку доходитиме тепер до 65% маєтку.

В СЕНАТІ ГОЛОСУВАТИМУТЬ У СПРАВІ ПРОГИБІЦІЇ.

ВАШИНҐТОН. — 24 сенаторів, а то 13 републиканців і 11 демократів, вже підписали петицію сенатора Тайдінґса, в якій він домагається переведення голосування в сенаті в справі знесення чи модифікації прогибіції.

Припускають, що до такого голосування прийде десь коло 1 квітня.

ВЕЛИКІ ЖЕРТВИ ТОРНАДА,

БІРМІНҐЕМ (Алабама). — Доходять дальші страшні вісти про руїну, яку приніс шаліючий торнадо населенню пятьох полудневих стейтів. Досі начислено вже 275 осіб загинувших, а коло 2,500 ранених. Матеріяльна шкода виносить величезні міліони долярів. Тисячі людей опинилися без даху і поживи. Червоний Хрест розпочав ратункову акцію.

Найбільше потерпів стейт Алебама, де згинули 220 осіб. В стейті Джорджія буря вбила 34 осіб, в Тенесі 17, а по дві особи в Кентоки і в Північній Каролайні.

Всяка комунікація була перервана. Жовніри мусіли робити телефонічні полеві получення, як підчас війни. Деякі малі місцевости буря змела цілком з лиця землі, що й сліду нема по них. При заваленню деяких домів погинули цілі родини, одна з 5, а друга з 6 осіб.

КЛОПОТИ З ВЕТЕРАНСЬКИМ БОНУСОМ.

ВАШИНҐТОН. —У конґресі вирине знову справа сплати ветеранських бонусів. Кажуть, що вона готова перейти, хоч державна каса порожна. Але є певність, що президент цю справу заветує.

КАЖУТЬ, ЩО З ПОЗИЧКАМИ ЛЕКШЕ.

ВАШИНҐТОН. — „Ди Нешенел Кредіт Корпорейшен", створена минулої осени, щоби допомагати малим банкам, проголосила, що в наступнім тижні сплатить 15% своїх зобовязаня. Отсьому банкови дали ріжні банкові підприємства до розпорядимости суму $450,000,000. З того, що банк сплачує свої зобовязання перед часом, догадуються, що малі банки вже лекше можуть дістати кредити, та що відносини щодо цього поліпшилися.

КУЛИДЖ ВЗИВАЄ ДО ЗМЕНШЕННЯ ПОДАТКІВ.

НЮ ЙОРК. — Бувший президент, Калвин Кулидж, взиває в статті, поміщеній у „Сатрдей Івнінг Пост", до зменшення видатків федеральних, стейтових і комунальних. Він каже, що ті видатки зросли від 1903 до 1929 року з $1,570,000,000 до $13,048,000,000. За такий зріст видатків Кулидж ганить конґрес і тих, що ухвалюють щораз нові видатки, не оглядаючися на те, що за тим мусить іти підвищення податків, які є зависокі і які треба зменшити.

ОДНІ СТРАЙКУЮТЬ, ДРУГІ ВЕРТАЮТЬСЯ ДО РОБОТИ.

СКРЕНТОН. — В страйкових майнерських районах повне замішання. Дощі перешкодили невдоволеним і страйкуючим майнерам розвинути ширшу діяльність. Всетаки вони твердять, що яких 2,000 нових майнерів прилучилися до страйкуючих. А заряд юнії, який є проти цього страйку, твердить, що яких 2,000 страйкуючих вернулись до роботи.

Юнійні провідники обжаловують страйкуючих у насильстві, закидуючи їм тероризування тих, котрі працюють. Опозиція каже, що це неправда.

В Джесуп арештувано 11 пікетчиків і засуджено їх на кару десятьдневного арешту за те, немов би вони обкидували камінням вертаючих до роботи майнерів.

ГУВЕР НЕ ПРИЙМАЄ КОРЕСПОНДЕНТІВ.

ВАШИНҐТОН. — Вже третій раз не приймає президент Ґувер ґазетярів, бо не бажає говорити про справи, які всі знають, а про що іншого не хоче говорити тому, щоби не впливати на їх вирішення.

ПОВІДОМЛЕННЯ ДЛЯ СОЮЗОВЦІВ МІСТА НЮАРКУ, Н. ДЖ. В СУБОТУ, ДНЯ 26-ГО БЕРЕЗНЯ (MARCH) 1932 РОКУ

— відбудуться —

ОРҐАНІЗАЦІЙНІ ЗБОРИ У. Н. СОЮЗА

В УКРАЇНСЬКІЙ ГАЛИ (СТАРА ЦЕРКВА)

249 COURT STREET, NEWARK, N. J.

Початок в годині 7-мій ввечір.

1) У. Н. Союз в минулому і майбутньому.

2) Наша Молодіж важний чинник в організації.

Промовляти будуть: **Р. Слободян,** гол. фін. секретар, і **Омелян Ревюк,** гол. редактор Свободи.

На зборах буде порушено багато важних справ, тому конечним є, щоби прибули всі місцеві урядники й члени всіх відділів У. Н. Союза в Нюарку.

Головна канцелярія У. Н. Союза.

ХТО ШИРИТЬ ПРАВОСЛАВЯ НА ЗАКАРПАТТІ.

В останніх днях поширилися на Закарпатті вісти про те, що новоспечений православний епископ, Серб Дамаскин, дістав за посередництвом посадника Мукачева, відомого москвофіла д-ра Петриґалли, 200,000 чк. на будову православної семинарії в томуж місті. Вістка ця викликала зрозумілу сензацію, бо д-р Петриґалла є (принайменше формально) досі греко-католиком, що не перешкоджає йому — згідно з москвофільською традицією — піддержувати менше чи більше явно православні затії на Закарпатті.

ЗАСУДИЛИ ЖАНДАРМА.

Суд присяглих у Ґалаці (Румунія) засудив жандарма В. Крецулеску на 18 місяців вязниці, 20,000 левів кари і 20,000 левів відшкодування. Цей жандарм арештував одного хлопця, котрого підозрівав у злодійстві. По дорозі до постерунку він так сильно того хлопця побив, що хлопець помер.

НЕЧУВАНИЙ ЗЛОЧИН.

У селі Приворохах, радовецького повіту (Буковина), стався цими днями нечуваний злочин, виконаний селянином Дмитром Леуцею. Він сварився постійно зі своєю жінкою, бо тесть обіцяв йому поле й не дав. У неділю були Дмитро й Фрозина Леуца у родичів останньої, а там прийшло знову до сварки. Фрозина боялася бійки й утікла з хати. Але муж дігнав її й перетяв нещасливій жінці ножем гортанку. Опісля вернувся знову до хати тестя й просидів там до ранку. Злочин викрили в понеділок і арештували убивника.

СМЕРТЬ ПІД ВОЗОМ.

На дорозі між Устем Епископським і Іванем Пустим хуртовина перевернула віз із дровами та придавила візника Михайла Піддубного. Він згинув на місці.

ВБИТИЙ У ПОГОНІ.

У Пісках біля Лешнева (пов. Броди) поліція арештувала Михайла Тимковича за крадіж 1,000 зол., збіжа та готівки в господаря Баклая. Тимкович утік з арешту, а поліцай у погоні застрілив його.

РЕКОРД ПОЧТОВОГО СПІЗНЕННЯ.

Дня 8-го вересня 1915 р. французький сержант Межі вислав із воєнного фронту листівку до свого знайомого Фука до одного з містечок у Франції, в околиці Марселя. Листівка блукала 16 літ і адресат дістав її аж 16 січня 1932 р. Адресат напевно продасть її за дорогу ціну філятелістам.

ІТАЛІЙЦІ ПРО УКРАЇНЦІВ.

В 1929 р. вийшов в Італії величезний атляс, форматом більший як евангеліє, зі 169 картами. Кожна місцевість світа є там найдокладніше представлена. Він присвячений Мусолініеви.

З огляду на його універзальність і впровадження в нім усіх повоєнних змін, знаходиться він по всіх головних бібліотеках світа і в руках усіх політиків. Як там представляються Українці?

Цікава для нас етноґрафічна карта. Пояснюючи краску народности, пишуть автори „Українці і Русини". Русинами назвали на мапі Закарпатських Українців, хоч, як видно з краски, ідентифікують їх з Українцями. Через помилку пишуть у тім поясненню „Поляки (Мазурі, Ґоралі, Лемкі, Уцулі)", значить числять наших Гуцулів і Лемків до Поляків. Одначе то тільки через помилку, бо на мапі все в порядку.

В східній Галичині є богато острівців польської народности, але це тільки острівці серед українського моря. Збитою масою сягають Українці горами під самі Татри; по польській стороні поза Мушину. Опісля Сяном на Литовське Берестя і далеко від нього на північ, тільки 160 км. від Варшави, а 50 км. від Білостоку. Звідтам на північ від ріки Припети і десь від половини тієї ріки йде рікою. Той простір є більший ніж третина цілої території Польщі.

На Кримі половина Українців, а решта інші. На сході йдуть Українці збитою масою поза ріку Кубань під Кавказом. Тут то там по цілій Україні є німецькі кольонії. Назви міст по цім боці Збруча польські „(Рувне, Кржеменец)" по тім — українські (Харків, Київ).

До цеї карти подають автори цілий ряд праць і атлясів, з яких користали; як звичайно, є то переважно німецькі, два польські й один український (Ст. Рудницького).

КОТЮЗІ ПО ЗАСЛУЗІ.

Перед двома роками убив у Букарешті якийсь д-р Чернох біржевого маклера Фіяліка. Чернох стояв у службі совітів. По убивстві Чернок утік на Україну. Тепер Черноха розстріляли в Тирасполю, бо йому доказали, що він працював рівночасно для англійської розвідки.

УТІКАЮТЬ З РАЮ.

З совітів до Польщі перейшли нелеґально три чужинці. Колись вони були виемігрували до совітів, щоби поправити своє матеріяльне буття. Тепер переконалися, що в Совітах про це й думати не можна й постановили втекти нелеґально, бо совітська влада відмовила їм права виїзду.

ФАБРИКАНТ СЕНЗАЦІЇ, ЗАМІСЦЬ ЗОЛОТА.

Син колишнього професора львівського університету Дуніковського, інжинір, арештований у Парижі за зловживання на 1 міліон франків, які взяв від легковірних на свій винахід „золота", добився одного успіху — ґазетного. Два тижні бульварна преса виписувала теревені про його ґеній. Кілька днів тому деякі львівські денники виписали великими буквами „сензацію": „Дуніковський добув золото!" Аж тепер починають вони повторяти голоси справжніх французьких учених про цей винахід. Славний фізик Перрен, лавреат Нобля, сказав, що вся ця справа доводить його до сміху. Те, що Дуніковський хоче зробити за кілька хвилин, потребує праці століть. Асистент пані Кюрі-Склодовської, учений Фурніє, також не бере реклями Дуніковського поважно.

ВАЖКО ГОЛИТИСЬ У МОСКВІ.

Із „Вечірньої Москви" довідуємося, що в Москві кожний, хто хоче оголитись, мусить спершу зложити гроші... до каси. При цьому заздалегідь повинен заявити, чи хоче кольонської води, пудру, підстригти вуси, тощо. Якщо хто забув щонебудь і пригадав собі щойно на кріслі стрижія, мусить наново ставати в чергу, щоби купити квиток у відповідній касі. Коли це трапляється комусь уже намиленому, краще нехай зрікається дальших витребеньків, бо мило за той час на лиці засохне. Гадаємо, що московські закони так уже точно всіх голять, що неголених дуже мало.

БАНДИТИЗМ У РУМУНІЇ.

Румунські, а то й інші часописи радо подають вісти про всякі оправдані й неоправдані арешти в українських селах північної Буковини. Але за ввесь час румунського володіння румунська частина Буковини була все неспокійна. Бунтувалися не одиниці, а цілі села й повіти. От і тепер селяни з Команешті, пов. Сучава, хотіли мати собі за за громадського секретаря свого Андрія Боднаря, пішли з ним на чолі до прімарії, узброїлися вилами, ґралями, косами і т. д., хто чим міг, викинули секретаря й настановили свого. На телеґрафічний зазив жандармерії з Сучави приїхали прокуратор, капітан жандармерії й директор префектури. Лагідними словами вдалося успокоїти громаду. Карне слідство всеж таки розпочато.

ЗВИРОДНІННЯ.

Черновецька поліція пошукує одного осібняка, що заманює молодих хлопців та входить з ними в неприродні полові зносини. Такий випадок трапився оноді в парку Шілера, де знасилувано 16-літнього хлопця. Коли хлопець став боронитися, то невідомий хотів його заколоти.

ЯК ГИНУТЬ РОБІТНИКИ.

В копальні вугля в Монсо (Франція) зчинився вибух газів, наслідком чого засипало 25 робітників. Досі добули 7 трупів, що згоріли на вуголь, два вмерли у шпиталі, а інші остались під землею.

ВБИЛИ ДИРЕКТОРА ЛЬВІВСЬКОЇ ПОЛІЦІЇ

ВЛАДА ПРИПИСУЄ ЦЕ ВБИВСТВО УКРАЇНЦЯМ І ПЕРЕВОДИТЬ МІЖ НИМИ АРЕШТИ.

ЛЬВІВ (Західня Україна). — Дня 22 березня вбито директора поліції, Еміліяна Чеховського. Вбивника не зловлено, але поліція припускає, що це справа рук українських терористів. Поліція переводить арешти серед Українців.

Арештовано Українця Макарушку. Зпочатку думали, що це бувший український посол до сойму, який лише недавно вийшов з вязниці, куди був посаджений разом з іншими польськими та українськими послами, але виявилося, що арештований має лише спільне назвище з послом Макарушкою.

Отсей акт убивства начальника львівської поліції тут уважають відплатою за польський терор у Галичині проти Українців та за „пацифікацію" Галичини, яку в 1930 році перевели польські жандарми, поліція та улани.

НЕМА КІНЦЯ РОЗСТРІЛАМ НА ДНІСТРІ.

БУКАРЕШТ (Румунія). — З радянського кордону повідомляють, що большевики почали виселяти мешканців з пограничної смуги на Дністрі, щоб перешкодити втечі населенню через замерзлий Дністер до Бесарабії. В селі Сайстари біля Тирасполю, коли кавалерія почала виганяти селян з хат, щоб гнати їх до Тирасполю для висилки на Сибір, селяни на чолі зі своїм священиком хотіли втекти через Дністер до Бесарабії. Але всіх утікачів оточили кінниотчики, які стріляли на втікачів зі скорострілів та кидали в них ручними ґранатами. Двацять троє втікачів вбито на місці, а решту арештовано.

Тринацять утікачів з села Толмаш 21 березня перебралися через Дністер до Бесарабії. При переслуханню румунською пограничною сторожею вони посвідчили, що радянська влада вже давно сконфіскувала все майно в тих, котрих вона називала куркулями, а тепер почала забирати все від бідніших селян. Втікачі кажуть, що в останніх часах радянська влада збільшила втроє свою воєнну сторожу над Дністром.

Біля Тягині ще дві родини хотіли перебратися санками на бесарабський беріг Дністра, але большевицька погранична сторожа постріляла всіх утікачів, крім одного, що чудом уратувався.

МОСКВА ЗВИЧАЙНО СПРОСТОВУЄ.

МОСКВА (СССР). — Большевицька преса говорить, що румунські відомости про те, що радянські війська розстріляли жінки на румунському кордоні, не правдиві. Це, мовляв, абсурдна вигадка ворогів Радянщини.

ІРЛЯНДІЯ НЕ ПРИСЯГАТИМЕ КОРОЛЕВИ АНҐЛІЇ.

ЛОНДОН (Анґлія). — Британський уряд одержав формальне повідомлення від президента ірляндської републики, Де Валери, що він не буде присягати на вірність анґлійському королеви. Анґлійський уряд вбачає в цьому порушення договору, який був підписаний десять років тому між „Вільною Ірляндською Републикою" та Британською Імперією.

Ще годі сказати, які заходи для полагодження конфлікту вжиє британський уряд, але можна сподіватися, що ця справа буде передана до суду, щоб вирішити незаконність поступовання Де Валери.

ЯПОНІЯ ПІШЛЕ БІЛЬШЕ ВІЙСЬКА В МАНДЖУРІЮ.

ТОКІО (Японія). — Міністер війни Аракі виголосив у парляменті промову в справі японської політики в Манджурії. Він заявив, що манджурське питання для Японії є важніше, ніж була російсько-японська війна. Далі він заявив, що коли буде потреба, то Японія пішле значно більше війська в Манджурію, щоби там перевести в життя своє завдання.

Парлямент виасиґнував на воєнні потреби всі суми, яких від нього домагався уряд.

ПОВСТАННЯ В МАНДЖУРІЇ НЕ ВГАВАЮТЬ.

ЧЕНҐЧОН (Манджурія). — З частини Манджурії, що граничить з радянською Росією, доходять відомости, що там не вгавають повстання проти „незалежности" Манджурії. Повстанці нападають не лише на манджурські війська й представників нової влади, але і на Японців.

Японці посилають більше своїх військ до кордонів радянщини, щоб там гамувати повстання. Японці числять, що тепер вони мають у Манджурії 30,000 свого війська.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницю:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
Тел. „Свободи": Montgomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

НАСЛІДКИ БЕЗГОЛОВЯ І КРІЗИ

Майнерський страйк, який підняли майнери твердого вугля в стейті Пенсилвенія й Огайо, видвигає знову невідрадні обставини, серед яких опинилося робітництво, заняте в угляних копальнях. Оті обставини тим більше погані, що вони доводять чим далі до розбиття самого робітництва, до настуту одних майнерів на других і до розбиття майнерської юнії. Живемо в таких часах, коли робітник, натерпівшися від безробіття, держиться руками і ногами якоїнебудь роботи і готов працювати за якунебудь ціну, щоби тільки вдержати при життю себе і свою родину. Тому саме страйк невдоволених майнерів у Пенсилвенії, хоч домагання страйкарів слушні, доводить до болючих сутичок між самими майнерами і до висаджувань динамітом самими майнерами майнерських хат, бо частина майнерів, котра має сяку-таку роботу, боїться її втратити і не виходить на страйк, та слухає проводу юнії.

Дотого невдоволені ставлять і такі вимоги, яких виконати не можливо. Це вони самі знають, але не мають відваги цього сказати і зректися того, чого в теперішних часах застою годі домагатися. Отсе є покута за демагоґію, при помочі якої пускається в масу ріжні гасла, які самі собою гарні й слушні, але які в дану хвилю не можуть здійснитися і тільки комплікують справу.

Невдоволені страйкуючі майнери ведуть страйк під кличем т. зв. „еквалізації". Майнери домагаються, щоби відчинити всі копальні та дати змогу працювати всім безробітним, щоби всі разом працювали і разом терпіли. Коли є мало праці, то вона повинна рути розділена на всіх по малій части.

А власники копалень стоять на тім становищу, що при добуванню вугля рішає в першу чергу їх інтерес, а не інтерес робітника. Значить, вони добувають вуголь тільки з таких копалень, де це добування получене з якнайменшими коштами. Справу комплікує те, що юнія не затвердила страйку і виступила проти невдоволених та назвала страйк нелеґальною акцією.

Щоправда, то й власники копалень тепер у клопотах, бо золоті часи минули, а кріза діткнула і їх. Та вони, замісць допустити робітництво до контролі й разом з ним шукати розумного виходу зі спільної крізи, лагодять конфлікт при помочи... поліції. Така їх метода, як і динамітування робітничих домів робітниками, до нічого доброго не доведе. Це допровадить робітників і власників копалень до руїни.

З РІДНОГО КРАЮ ДО ТИХ, ЩО ХОТІЛИ БИ ВЕРТАТИСЯ

(Стаття надіслана).

У нас в Галичині тепер велика криза. Ціни збіжа, безрог та товару впали вниз до неможливости. Корову можна дістати за 2 до 3 долярів. Ціни ґрунту дуже дешеві, бо морг поля можна дістати за 80 до 100 долярів. Селянам уже за невеликі претенсії ґрунта ліцитують, бо вони і тих дрібних нераз зобовязань не є всилі додержати.

З цього користають в першій мірі, або радше виключно, Жиди, ґрунтові спекулянти. Бо інші тепер грошей не мають.

Інтересним є, що й польські дідичі сходять тепер на пси і не лише що не мають з чого податки платити, але нераз винні цілі сотки золотих, наприклад ветеринареви, котрий чейже не що місяця загостює в їх фільварки, а навіть по кільканацять золотих у склепиках жидівських в найближчім місточку.

Отже дідичі примушені самі парцелювати свої добра. Не дивлячись на ніякі закони, вони вирубують ліси, продають дерево на будівельний матеріял або на опал, а ґрунт зпід ліса дають корчувати та продають під звичайну збіжеву управу.

Притім не дивляться вони вже на національність чи віроісповідання: хто має доляри, той може купити, і то по дешевій ціні.

В нашім національнім інтересі лежить, щоб як найбільше землі в нашім краю дісталося в наші українські руки. Та в краю таких наших людей, що розпоряджаліб відповідним числом долярів, майже нема.

Нам можуть допомогти лише наші брати з Америки, а може це статися двома способами.

Першим був би той, що наш американський Українець, котрий розпоряджає більшим маєтком, допоміг би своїм найближчим своякам, яких лишив у Рідним Краю, як нпр. дітям, внукам, сестрам чи братам, набути відповідну скількість ґрунту. Чи має він ждати аж на свою смерть, коли то по великих заходах дасться спровадити його спадщину нарешті до краю, нераз поділену поміж свояків, з котрими його навіть за життя нічого не вязало? Отже багато доцільніще є, щоби допомогти своїм найближчим ще за свого життя, очевидно коли мається довіря до них, і знається, що тяжко запрацьовані доляри не підуть на марне.

Другим способом було би, колиб наш американський Українець, призбиравши відповідну суму долярів, сам вернувся до краю і тут старався передовсім набути ґрунта з дідичівських посілостей.

Очевидно, він мусить тоді старатися, щоби ті ґрунта були цілком свобідні від якихнебудь табулярних довгів.

Але тут заходить одна, дуже велика заковика:

Ґрунта в краях, що тепер належать до Польщі, може набувати лише той, хто є польським горожанином. Наш брат, котрий набув американське горожанство, тратить по думці закона з 20 січня 1920 р. право горожанства в Польщі. І неодин вже наш поворотець з Америки, котрий не знав постанов польського закона з 24 березня 1920 р. відносно набування землі в Польщі, гірко на тім вийшов.

Так! Але чейже є ще багато і таких наших братів Американців, котрі і горожанства американського ще не набули і маєточку більшого доробилися. Ті повинні користати з того положення, що є тепер в краю, і вертатись та набувати ґрунтові посілости.

А нам треба конче скріплювати і наш стан посідання рідної землі, а також і число наших земляків. Зосібна люди, що були довше в чужих краях і запізналися з чужою, вищою культурою, є для нас дуже побажані, тимбільше, що вони є більше підприємчиві і їм бляга наших сусідів так дуже не заімпонує.

Біда лише з цілком старенькими поворотцями, котрі, доробившися в Америці більшого маєтку, вертаються до Рідного Краю, щоби ще пожити тут в супокою кілька літ та свої кости скласти в рідну землю. Вони звичайно вже неповоротні і непрактичні і їх дуже часто визискують в підлий спосіб несумлінні свояки, або чужі, та зводять до дідівської торби.

Як сказано, новий, заможний і енергійний, а наш рідний елемент з Америки є для нас дуже пожаданий, а то тим більше, що ґрозить нам навала з боку нової **військової польської кольонізації**, котрою ущасливлює нас власне польський сойм у Варшаві.

Польський уряд каже в мотивах до дотичного польського закона, що не всі ще польські військові, які по думці закона з 17 грудня 1920 р. мають право дістати **безплатно** ґрунта, їх дістали. Тепер новим законом хоче уряд визначити до тої цілі нові терени, а будуть це безумовно українські та білоруські землі.

Наші люди ніде безплатно землі не дістануть, най отже ті, що мають за що її купити, користають з дешевої ціни ґрунтів, най вертають до краю і най ті ґрунта купують.

Одначе ще раз з натиском підносимо, що ті Українці, котрі набули вже американське горожанство, тут самі безпосередно нічого не зможуть набути, а як би й набули, то можуть кождої хвилі бути через найближче старостство видалені поза границі польської держави.

А тим, що ще американського (ні канадійського) горожанства не набули, отвирається важна можливість. Вони повинні по можности набувати по містах **доми і камениці**, котрі тепер також сильно впали в ціні. Набувши таку каменицю, їх власник може жити з чиншів, плачених людьми, що в ній мешкають, або мають у ній льокалі своїх бизнесів. За цінний льокаль може наш поворотець заплатити відступного і сам у тім льокалю провадити якийсь бизнес, хоч, правду сказати, всі бизнеси в Галичині тепер дуже слабо стоять.

Я знаю такий випадок: До одного окружного міста вернувся один наш богатий Американець та закупив відразу три доми. Свою доньку видав за молодого Українця, лікаря, та дав йому гроші на додаткові студії рентгенольоґії у Відні. Лікар ті студії покінчив і в однім з камениць тестя отворив тепер свою лікарську контору. Два сини того Американця вчаться в університеті, а, не знаючи біди та винісши з дому добрий примір, учаться пильно і будуть колись окрасою української науки.

Нам, Українцям, треба взагалі **здобувати міста!** Ми не маємо міщанства й незалежної інтелігенції не маємо стільки, скільки безумовно потребуємо, коли задумуємо увести в життя наші задушевні бажання.

Польська школа майже цілком не вчить чужих мов; ще дещо по німецьки, тай то як за напасть.

А для зносин з культурним світом треба доконче знати бодай **англійську і французьку мову.**

Наші поворотці вернулисяб до краю з дітьми, що знали би вже англійську мову, а це велика річ!

Ми, Українці, не сміємо **вдоволятися тим, що є,** але мусимо стреміти до того, що **треба, аби було.** І ми мусимо до цього пляново стреміти, серіозно, без ухилів на один чи на другий бік.

Багато би треба про це говорити, чим ми загрожені, та які нові кайдани і намордники на нас ладнають. І в американсько-українських часописах пишеться про це.

Але нам треба помочі, треба підкріпити наші сили новим, культурним і твердим елементом. І тому ті, що їх обставини позволяють їм вертатися до рідного краю і там на стало осісти, нехай вертаються. А зроблять цим велике патріотичне діло!

Іван Грицишин.

ЧОМУ ІТАЛІЄЦЬ МОВЧАВ У ЛІЗІ НАЦІЙ

Українська національна преса широко рознесла комунікати лондонського Українського Бюра зприводу женевських рішень у справі пацифікації: комунікати, в яких підкреслюється, що „італійський делеґат не забирав зовсім голосу в обороні Українців", або що „Італієць **уперто** мовчав".

В протилежности тому підкреслюється ролю англійського делеґата.

В томуж самому комунікаті підкреслюється, що „на жаль, англійського заступника **не підтримали** заступники члени Ради Ліґи Націй інших держав". Це повідомлення не вірне, бо крім англійського делеґата виступали тоді на Раді Ліґи Націй також Ірляндець, Норвежець і Німець.

Зазначуємо ці похибки комунікатів лондонського Бюра, бо вважаємо, що під теперішню хвилю для нас є важливим перш за все **точно** знати про становище нашої справи на міжнароднім фронті.

Наслідком тих лондонських комунікатів до мене почали звертатися ріжні українські патріоти з запитаннями, як пояснити оте „вперте" мовчання італійського делеґата, на якого вказує лондонське Бюро.

Тоді я, зі свого боку, не міг зробити в моїм становищі українського журналіста нічого іншого, як тільки звернутися до компетентних італійських кол за вияснениям, щоби подати його до відома широкого українського громадянства.

— Чим пояснити, запитав я, що італійський делеґат, який виявив таке зрозуміння українських болів у Комітеті Трох, не забирав голосу на Раді Ліґи Націй?

— Він не вважав це потрібним.

— Чи треба це прийняти як ознаку, що Італія визнає раціональною польську політику, а зокрема „пацифікацію"?

— Ні! „Пацифікацію" осуджено в резолюції і при теперішніх обставинах це є максимум, на що можна було рахувати. Для Італії, яка в таких загальної ваги справах як репарації та розброєння мусить іти проти французької та польської політики, нема ніякої потреби викликати враження, що нібито вона за всяку ціну хоче виступати проти Франції й Польщі. Вона це робить лише тоді, коли може сподіватися якихось конкретних наслідків.

— А проте англійський делеґат уважав можливим виступити і цього разу проти цеї політики...

Мовчанка. Потім, трохи згодом:

— Бачите, лорд Сесіл знаходиться в упривилейованому становищі. З одного боку, він ніби представляє в Лізі Націй англійський уряд, а з другого боку, як лібераль, і його не представляє. Тому його **виступи мають більш особистий характер.** Зрештою, ви знаєте, що виступам англійського делеґата, навіть і відповідального, ніколи не надають того значіння, як виступови італійського делеґата. Італійський уряд, силою обставин, мусить бути обережним, бо його зі всіх боків обвинувачують у загостренню відносин, тимчасом як його політика є скерована саме на розпруження тих відносин, на витворення умовин до морального й матеріяльного розброєння...

—о—

Ця розмова відбулася кілька днів тому, і я не був певний, чи італійська інтерпретація виступів лорда Сесіла є настільки правдива, щоби її можна було подати до загального відома. Але ось сьогодня отримую таке повідомлення з Лондону („Месаджері" з 17 лютого): В палаті послів один ліберальний посол запитує уряд, чому лорд Сесіл не входить в склад англійської делеґації на конференції по розброєнню. Міністер закордонних справ, Саймон, відповідає, що „необхідно, щоби делеґати представляли уряди своїх держав"... Саймон додав, що він у Женеві розмовляв дуже по приятельському з лордом Сесілом, який уважає, що він принесе більше користи справі розброєння, якщо затримає свою незалежність".

Таким чином, як бачимо, англійський міністер закордонних справ вважав потрібним підкреслити в англійськім парляменті, що англійський делеґат до Ліґи Націй — цілком згідно з тим, що мені говорили з італійських компетентних сфер — не є представником англійського уряду і має велику свободу в своїх виступах.

Евген Онацький, Рим.

В. Яргорин.

ВІДВОЙОВАНЕ МІСТО

(Історичне оповідання).

(1)

Коли Ставський Михайло ще парубочив, був сотником реєстрових козаків корсунського полку. Оженившися, покинув військову службу і осів у Винниції, відки був родом. З жінкою жив одинацять років. Прийшла моровиця і вона померла, полишаючи мужеви десятилітню доньку, Марту. Вдовець не знав, що тепер зробити з собою і з донькою. Хотів, щоби його донька добре виховалася, щоби стала гідною жінкою якогось гідного козака. Ставський знав, що він сам добрим вихованком дівчини не буде. Та в Умани жила сестра його жінки. Була за купцем Солоняком. Поїхав до Уманя спитати, чи Солонякова не взяла би на виховання його Марти. Солонякова згодилася з великою охотою. Її муж цілком не противився.

Солонякова гадала, що Ставський хоче Марту лишити у неї тільки доти, доки він ще раз не ожениться. Гадаючи так, вона сказала:

— Ти, Михайле, і не думай брати Марту назад до себе. Хіба, аж я вже виховаю її, і вона виросте на добру віддавання. Мачуха, хоч би була дуже добра жінка, то вона для дитини мужа від його першої жінки не буде мати теплого серця. Дівчину повинно виховати тепле серце її опікунки.

— Про яку ти мачуху верзеш? — спитав Ставський.

— Тепер ще нема її. Буде, аж ти ще раз оженишся.

— Тобі хто казав, що я ще раз оженюся? Мені зні не снилися!

— То що ти сам будеш робити? Як будеш господарити без жінки? Ти не вмієш господарити. Душею твого господарства була небіжка. Як не будеш мати доброї господині, то твій маєток скоро розлізеться.

— Я цілком не думаю далі господарити, — відповів Ставський. — Саме тому, бо я лишаю господар. Іду назад до війська.

— До війська? — спитав Солоняк. — Може назад до реєстровиків? До корсунського полку?

— Ще сам не знаю. Реєстровики обовязані служити польській державі. Очевидно, поки зпід тої влади не виломляться. Я не маю великої охоти бути до розпорядимости польського гетьмана, а хочби й короля. Я волів би козакувати на вільнім Запорожу.

— Запороже, як хто там справді хоче жити козацькими промислами, вже не для тебе. Запороже для молодших. В реєстрі, старшини мають лекшу службу. Зрештою, і в реєстрі потрібні такі, що як прийде слушний час, поведуть військо не туди, куди хоче наш ворог.

— Отсе, що ти кажеш, є й причиною, що хоч реєстрові під приказами польського гетьмана, а мабуть таки вернуся до корсунського полку.

— Чи й тепер зроблять тебе старшиною?

— Я вже питав. Дістану назад пірнач сотника.

— Зробім такий торг, — промовив Солоняк. — Моя стара возьме виховувати твою дитину, ти возьми її брата Сидора. Возьми Сидора на свого чуру і зроби з нього гідного козака.

Сидір Хотецький був наймолодший брат Солонякової. Жив у своєї сестри, бо їх мама і тато вже давно померли. Солоняки мали з ним великий клопіт, бо то був великий пустун. Робив людям ріжні пакости, які потерпівших дуже сердили, а всіх інших розвеселювали.

— Може Сидорови ще не пора козакувати? — спитала Солонякова. — Сидір ще дитина.

— Сидір дитина? — заперечив Солоняк. — Добра мені дитина, чотирнацятилітній парубок! Я тобі кажу, що як Сидір не піде козакувати, то він цілком зманіється. Сама знаєш, що він не хоче братися за ніяку роботу. Лиш до збитків і до одного полювання має охоту. Як не вчепиться козацького промислу, то молодий свій вік перебайдикує. На старість буде з нього велике ледащо.

Ставський обстав за думкою шурина. Солонякової жаль було пускати брата з хати, та сама бачила, що з нього може бути лиш козак, або якесь ледащо. Згодилася на те, що Ставський возьме його до себе. Марта Ставська приїхала до Уманя і лишилася у тети Солонякової, Сидір Хотецький поїхав з вуйком Ставським до Корсуня.

Ставський став назад сотником. Був ним лиш два роки, бо по двох роках дістав пірнач, себто булаву полковника. Ставський не дуже радо приняв уряд полковника, бо полковник реєстрових козаків був тоді між молотом і ковадлом. Котрий старшина реєстровиків не хотів, щоби Польща скинула його, то мусів терпіти се, що польський гетьман і польська шляхта робили з козаками і з українським народом. Як полковник хотів бути в згоді зі своєю совістю, то мусів помагати таким козакам, що розмахувалися здобути волю.

Роки, в котрих Ставський був полковником, були роками великих козацьких походів у Крим і на море проти Татар і Турків. То були спільні походи Запорожців з козаками тих земель України, які тоді були під Польщею. Зпід Польщі ходили в похід реєстрові і нереєстрові. Нереєстрових, себто тих козаків, котрі не були вписані в державний реєстр і не мали козацьких привілеїв, називано тоді випищиками. Як випищений з реєстру козак не був шляхтичем і як жив в маєтку шляхотським, то тратив козацькі привілеї і ставав панщинним хлопом. Не диво, що випищики користали з всякої нагоди, щоби втекти на вільне Запороже.

По кримськім поході в 1629 році козацька армія верталася домів крізь Запороже. Випищики не хотіли йти в ярмо панщини, отже лишилися на Запорожу. З ними лишилося на Запорожу також парусот реєстрових. Ті реєстровики, що під польську владу не вернулися, лишились на Запорожу тому, бо загадали зорганізувати там нове повстання проти Польщі.

(Далі буде).

Кождий сотик, кождий датог
Нашій „Рідній Школі" в дар
Це майбутнього завдаток,
Це на ворога удар.

Рідна Школа — наша зброя,
Рідна Школа — це наш щит,
В Рідній Школі — міць героя,
Що неволю повалить.

НОВА МОСКОВСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ.

Паризький щоденник „Ле Попюлер" оголошує сензаційні вістки про московську організацію, яка істнує під назвою „Товариство бувших урядників міської і сільської адміністрації бувшого московського царства". Щоденник повідомляє, що товариство має на меті створити кадру майбутньої організації урядників майбутньої Росії. Як бачимо з документу, що припадково попав у руки редакції, ведеться курс, якого головними предметами є: шпигунство, розвідка, фотографія, судова медицина, тактика вуличних боїв і т. д. Директором організації є бувший президент поліції в Ризі. Паризька школа має 200 учнів, получених групами по 4 і 5 осіб. Паризька організація є частиною міжнародного товариства, яке є розгалужене в Англії, Німеччині, Бельгії, Юґославії, Румунії, Польщі, Південній і Північній Америці, Манджурії і т. д.

Ювилейний рік 50-ліття „Рідної Школи" використаймо для закріплення дотеперішних її досягнень. Даймо їй тверду основу на будуче півстоліття.

ЖИТТЄВЕ ОБЕЗПЕЧЕННЯ Й ОБЕЗПЕЧЕНИЙ

Як в інших родах обезпечення, так і при життевім обезпеченню обезпеченою називається та особа, за котрої смерть обезпечуючий має платити відшкодування („посмертне"). Обезпеченим у запомоговій організації є кождий член організації. Обезпечений при чистій життевій асекурації не побирає відшкодування, бо воно належиться не йому, а визначеним ним членам родини. При чистому життевому обезпеченню обезпечений поносить увесь маєтковий тягар обезпечення, а всю користь побирають інші люди.

Щоби це було можливе, обезпечений мусить любити свою родину. Конечною умовою життевого обезпечення є родинна любов обезпеченого до наділених ним членів родини. І батько родини, що зобовязується платити певні місячні вкладки ціле своє життя, щоби його діти були обезпечені на випадок його смерти, мусить любити свої діти. І муж мусить любити свою жінку, як зобовязується платити вкладки ціле життя, щоби жінка по його смерти мала обезпечення, з якого він ніяк не може користати. І син і дочка, що зобовязуються платити вкладки, щоби родичі були обезпечені на випадок смерти дітей, одинокої підпори на старість, мусять любити своїх родичів, коли готові для них на таку безкорисну для себе жертву.

Батько родини, що не любить своїх дітей, не подумає про їх обезпечення на випадок своєї смерти. Він махне рукою і скаже байдужно: „Як я вмру, най ідуть робити, як я тепер роблю!"

Муж, котрий не любить своєї жінки, не подумає про її обезпечення на випадок своєї смерти. Він скаже: „Най іде до роботи. Або най віддається вдруге! Що мене обходить, що буде по моїй смерти".

Діти, котрі не люблять своїх родичів, не журяться, що станеться з їх сивими головами, як не стане їм помочі від їх дітей. Недобрий син і невдячна дочка скажуть: „Даємо тепер! Доста з них! Як помруть, най ратуються самі!"

Правдива, безкорисна родинна любов є основою чистого життевого обезпечення. Вона можлива лиш у вище розвиненій суспільности.

Користи з обезпечення й обезпечений.

Але не треба зараз думати, що всі тягарі життевого обезпечення поносить обезпечений, а всі користи з чистого життевого обезпечення побирають наділені ним члени родини. Вправді всі матеріяльні, маєткові, грошеві тягарі спадають на обезпеченого, а всі матеріяльні користи припадають наділеним, але притім треба памятати, що пожиття людей, а передовсім пожиття родини має ще інші сторони кромі матеріяльної сторони. Людські приємности не обмежуються до матеріяльних користей. Поза маєтковими потребами є ще інші, яких заспокоєння дає чоловікови більше вдоволення, ніж заспокоєння його матеріяльних потреб. Родинна любов займає визначне місце між тими нематеріяльними людськими добрами. І власне ця родинна любов припадає обезпеченому в більшій части, ніж необезпеченому. Родина, свідома того, що вона є обезпечена на випадок смерти свого кормителя й опікуна, любить більше себе навзаїмно, а обезпеченого передовсім.

Чоловік, котрий обезпечив своїх найдорожчих на випадок своєї смерти, працює краще ніж незабезпечений. Його голова вільна від клопоту за будучність родини. Він скорше може поступати в роботі, скорше може доробитися чогось. Він певно може більше звертати уваги на небезпеки, які йому грозять при праці, й лекше може їх уникнути. Він чує, що сповнив обовязок супроти родини й супроти суспільности. Родина чекає від свого найсильнішого члена найсильнішої підпори. Діти чекають від своїх родичів, а від свого батька передовсім, належитого удержання й виховання. Суспільність підпирає це домагання дітей і сподівається від кождого батька, що він вивінує добре свої діти, що „виведе їх в люди", що зробить з них пожиточних членів суспільности. В той спосіб суспільність розвиває в поодиноких людей почуття обовязку, з виконанням якого лучиться поважання до себе самого, самопошана, правдиве почуття людської гідности.

Життєве обезпечення розвиває ощадність. Обезпечений обовязаний платити вкладки. Обезпечення ліпше від ощадности. Скажіть лише сотці людей, щоби кождого місяця складали, приміром, по півтора доляра на „чорну годину". Скільки з них будуть по році складати точно? Певно лише кілька. Скільки разів котрий з них піде складати свою ощадність, стільки разів він буде думати про те, яку би то приємність він міг мати, якби цеї суми не ощадив. Йому дуже трудно представити собі користи і приємности з ощаджених грошей у далекій будучности. Під впливом таких гадок він перестає ощаджувати або, що найменше, зменшує суму поодиноких ощадностей. Навіть ті люди, що наскладали більші суми, наскладали їх доривочно, складаючи раз більші, раз менші суми, а то навіть цілком перериваючи щадження на довший час, бо ощаджуючого все тягне покуса: або зложити менше, або розтратити ощадність на вигоди та забаганки. Зате обезпечений, котрий вибрав життєве обезпечення, починає зчасом дивитися на свою вкладку не як на ощадність, але так, як довжник дивиться на вексель („нот") або гіпотечний довг („морґедж"); він вбиває собі в голову, що він це мусить заплатити. Через те так мало обезпечених людей у порівнанню з ощаджуючими перестають складати свої правильні оплати. Тому життєве обезпечення вважається найліпшим способом ощаджування. А ощаджування, як звісно, має свої великі та добрі сторони: воно відтягає людей від пиятики, від нерозважного життя, робить їх ліпшими батьками й мужами.

„Цвіт народу".

Зібравши докупи все, що було сказане про вплив життєвого обезпечення на обезпеченого, бачимо, що не всі користи припали його родині на час по його смерти. Багато користей припало в уділі йому самому. Правда, ті користи не матеріяльні, не приносять йому безпосередньої маєткової поправи, але посередньо мають і мусять мати для нього також матеріяльну вартість. Зате вищі, нематеріяльні користи з життевого обезпечення для обезпеченого незвичайно великі. Ми бачили, як вони роблять обезпеченого щасливим батьком родини, добрим мужем і примірним сином; як вони розвивають у нім любов до рідні і плекають його привязання до неї; як вони усувають його журбу за будучність родини і тимсамим запевняють йому кращий успіх в його заводі; як вони підносять його почутя сповненого обовязку й почуття людського достоїнства; як вони розвивають у нім ощадність і всі ті добрі прикмети, що з ощадностей випливають. Життєве обезпечення робить обезпеченого щасливішим чоловіком і ліпшим громадянином.

Зібравши загал обезпечених, себто членів запомогових організацій, і порівнавши їх з масою необезпечених, ми отверто можемо сказати, що члени запомогових організацій — це всі примірні сини, добрі мужі і взірцеві батьки своїх родин; це всі люди, привязані до своїх родин; все успішні в своїх заводах робітники; всі свідомі свого обовязку супроти суспільности горожани. Зібравши всіх членів запомогових організацій якогось народу й порівнавши їх з масами необзепечених серед того народу, ми можемо з усею певністю сказати, що члени запомогових організацій якогось народу — це цвіт того народу.

Тожу кождий нарід слушно гордиться своїми запомоговими організаціями, їх зростом, числом їх членів і грошевою силою.

Тому кождий, кому припаде доля писати або промовляти до членів таких організацій, може вважати це за честь, бо він промовляє, чи пише, для людей, що мають найвищу свідомість своїх обовязків супроти своїх родин і супроти суспільности.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

МУЩИНА ПРО ОРҐАНІЗАЦІЮ УКРАЇНСЬКОГО ЖІНОЦТВА.

З радістю прочитає кождий свідомий Українець в ґазетах, що наші українські жінки скликають на конець травня с. р. перший свій Конґрес на американській землі. Є то великою заслугою Союза Українок Америки та й тих делеґаток українських жіночих товариств, котрі радили в грудні м. р. в Ню Йорку, та рішили скликати Конґрес Українського Жіноцтва Америки. Я думаю, що ми, українські мущини, лиш радіти можемо з того, що наші жінки та дочки беруться до орґанізації. Наш нарід потребує якнайбільше трудовиків на народній ниві. Наша українська справа вимагає, щоби якнайбільші маси попирали її. Українські жінки лиш виїмково тут і там брали активну участь у народніх справах. Не хочу через це сказати, щоби вони не були добрі Українки. Зовсім не те. Але сьогодня такий час і світ так поступив, що не досить бути в серці та вдома добрим Українцем чи Українкою, але треба це доказати ділами і треба брати живу участь у народніх справах.

Як жінки стануть побіч мущин до народньої праці то сила нашого народу зараз подвоїться. Тому кождий новий крок на полі орґанізації українського жіноцтва треба повитати з радістю, бо через це лише зростає загальна сила українського народу. Длятого ми, Українці мущини, повинні бажати цьому першому конґресови українського жіноцтва якнайбільшого успіху.

Але на самих бажаннях ми не повинні обмежуватись. Ми повинні також помогти до удачі цього конґресу, витворюючи всюди належну опінію серед укранїських громад цілої Америки про цю справу. Ми повинні порушувати цю справу на мітинґах наших товариств, на ріжних нарадах, та повинні заохочувати місцевих жінок, щоби вони орґанізувались і вислали з кождої громади бодай одну делеґатку на конґрес. Такою пропаґандою думки першого Конґресу українського жіноцтва ми поможемо цьому важному ділу— орґанізації українського жіноцтва. А тимсамим і поможемо українській справі взагалі. Тому я відношуся до всіх свідомих Українців-громадян, особливо до провідників у кождій місцевости, щоби вони заінтересувалися справою цього Конґресу українських жінок Америки як справою загально народнього значіння. Поможім нашому жіноцтву в його змаганнях, а вони це сторицею відплатять участю в народній праці.

Громадянин з Ню Йорку.

УЛЯНА КРАВЧЕНКО.

В ДЕНЬ ВЕЛИКИХ РОКОВИН.

(1632—1932)

(В річницю смерти гетьмана Івана Мазепи).

В бурунну ніч —
на провесні —
На небі тайнами повитім —
Зайнялася Його Зоря —
і блиском стрілами —
в пітьмі —
осяяла нам шлях!

Суворий час проходить над усім...
Простір століть, як океан —
А — Він — у німбі!
А — Він — як Велетень Ґіґант!
А — Він — як божий міт —
живий в серцях...
Зоря Його в долонях віщунів —
Йому — Героєві леґенд —
проспівують пісні-пісень!...

У світанки
лунає відгук по степах —
Гуде рапсодії грімкий акорд:
— Мазепо! Гей, Гетьмане наш —
Не гасне тут Зоря Твоя —
тріває чар...
Ти тут Господар — Володар!!
Манить Твій вірний шлях —
веде Твоя ясна мета
і кличе нас Твій зов:
— Вперед! Вперед!

Минули дні Полтави...
Упав царат!...
Палахкотить червоний ад...
Але не зможе нас шал диких орд —
Не переможуть нас тортури — морд...
Гетьманщина —
Безсмертною красою оповита
— Батьківщина —
Кровава наша Спадщина!
А понад межами Її — по всякий час —
вітає — сяйвом золотим — Твій Дух!
Твій Дух — Гетьмане, Батьку наш,
почерез поле катастроф —
почерез Крути і Базар —
веде народ —
до Сонця — Слави!!!

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Справоздання з віча.

Віче, яке відбулося в неділю, дня 28. лютого с. р., було скликане Українським Демократичним Клюбом в Бронкс, Н. Й., у власнім льокали, котрий міститься під ч. 1274 Гов евеню.

Віче було скликане з метою придбання більше членів Демократичному Клюбови, однак цілі не осягнено з причини малого числа учасників.

Віче розпочав предсідатель Демократичного Клюбу, п. Закалужний, короткою промовою, а потім промовляли: адв. Михайло Радик, адв. М. Пізнак й асемблімен 3-тої дільниці.

Михайло Радик в своїй промові широко пояснив напрям діяльности Українських Демократичних Клюбів, які працюють на те, щоби бути заступленими в американських партіях як нація.

Всі народности мають заступництво, а тому й Українцям також конечно його потрібно. Заохочував також жінок до орґанізації і просив, щоб вони впливали на дітей своїх, бо в орґанізації молоді наша будучність. Дітей треба приучувати шанувати одно другого, любити одно другого, вірити одно другому, а головно учити їх орґанізаційної дисципліни, карности.

Памятаймо, говорив бесідник, — що тільки сильними світ отворений, а сила тільки в орґанізації.

Адвокат Мих. Пізнак зачав свою промову казкою про шепелявого коваля, котрий, розпікши підкову, заки вимовив „сину бий", то й підкова вистигла. Таке й у нас. Зачнемо орґанізуватись, дійдемо до найгорячішої праці, а тут ні з цього, ні з того знеохочуємось і станемо. Дивувався, що на понад пятьсот Українців у Бронксі явилося так мало людей на віче. На думку адв. М. Пізнака, заховування наше також треба піддати радикальній зміні, іменно, щоб бути інтеліґентом не лиш між чужими, але й між своїми. Надмінив бесідник і те, щоби втягати молодіж до клюбів, бо наша будучність полягає на молодіжи. Сказав, що орґанізація політична потрібна не лиш підчас виборів до сойму, чи парляменту, а також у міжчасі, тільки щоб наші громадяни вміли використати нагоду.

Так як адвокат М. Пізнак, так і асемблімен не міг з дива вийти, що так мало людей на салі. Сказав, що клюби політичні не лиш на те, щоби пособляли виборам, а для співжиття одиниць даної нації. Чоловік, який належить до партії, є поінформований, хто і який кандидат даної партії, знає напрям даної партії, вміє осудити, чи добрі вони для нього, чи хосенні для загалу. Накінці він, побажавши успіху Демократичному Клюбови, відїхав.

Член Клюбу.

—o—

МІННЕАПОЛІС, МІНН.

Стято Злуки Земель в Одну Соборну Українську Державу.

В неділю, 17. січня вечером, відсвяткувала українська православна громада свято в память події, що сталася 22-го січня 1919 р., коли на Софійськім майдані в Київі було проголошено універсал про злуку всіх українських земель в одну державу.

Свято відбулося врочисто, а присутні слухали промов з найбільшою увагою та пошаною до тих, котрі переводили отсю велику подію.

Головний реферат виголосив професор А. А. Грановський. Професор згадав про минувшину й боротьбу нашу з грабіжниками, як рівнож згадав всі важніщі події з часів боротьби України проти ворогів, почнаючи від 1918 р. аж до 1921 р.

Святочний концерт співав мішаний хор, котрий підготовив місцевий священик, о. Кирстюк. Рівнож були солісти, декляматори, а менші діти грали на скрипках і пяні.

Настрій у всіх був зворушаючий. Це можна було пізнати по тім, коли о. К. Кирстюк, дякуючи проф. А. Грановському за його труд над рефератом, між іншим згадав про терпіння нашого народу, а головно тих, котрі ще й тепер у голоді, в холоді або й за ґратами, а не перестають і далі боротися проти ворогів чужих і своїх. Потім о. К. Кирстюк закликав присутніх до жертв на Рідний Край. Добровільні жертви були призначені на боевий фонд, котрі вислано через Обєднання в сумі $15.

Кінцеве слово виголосив д. П. Гайва. В короткій, але бистрій мові ,говорив бесідник, що ми, хоч і 45-міліоновий нарід, виглядаємо як купа полови. Коли лише вітрець повіє, то ту полову розпорошує з купи та навіває купочки. ських землях.

Цього не повинно бути, а ми, Українці, мусимо триматися спільної купи. На закінчення бесідник закликав Українців бути готовими до тих великих подій, яких можна сподіватися в скорому часі на українських землях.

Свято закінчено в піднесеному настрою співом національного гимну.

Гр. Пастушенко.

W 300-LETNIĄ ROCZNICĘ URODZIN MAZEPY, WIELKIEGO HETMANA UKRAINY.

Trzysta lat przebiegło już,
Jak tam, w Ukrainie,
Wśród życiowych walk i burz,
Gdzie Dniepr wartki płynie,
Rodził się Mazepa — wódz
Hetman Ukrainy,
Który pragnął wrogów zmódz
I dla swej "otczyny"
Wywalczyć swobody znak.
Lecz się nie udało,
Choć i był z niego "junak",
Jakich było mało!
Przegrał bitwę z carem on
I obrał wygnanie...
Ale mniejsza o to — duchem
Był on wielki, panie!...
Więc uczcijmy jego tak,
Jak kto tylko może,
Że, walcząc, druzgotał wszak
Niewoli obroże...

— — — — — —

Niechaj minstrel Ukrainy,
A i Litwy bard,
Czczą Mazepę za cne czyny,
Gdyż on tego wart.
Pieją głośno o nim ody;
Niech je słyszy świat,
A na przemian i rapsody,
Czczą ów stepów kwiat...
I Mazepę Ukrainy,
Chociaż jego wróg
I zwyciężył, jak "otczyny"
Bronił on, jak mógł,
Sławę, honor i swobodę
Niezawisłość też.
Ja poświęcam jemu odę
Jak idołu — wierz!
I mu w cercu mem świątynię,
Znaczy: piękny chram
Zbudowałem i ja ninie
Kadzę jemu tam.
Dytyrambę*) piejąc stale,
Że on walczył wciąż
Za swobodę tak wytrwale,
Jak waleczny mąż.

Kazis Vidikavskas.

*) Dytyramba — pieśń pochwalna.

— Чому ваша жінка така сердита?

— Має нині феральний день. Насамперед сердилася на наймичку, потім розлютилася на мене, що я також не розсердився на наймичку, а потім була люта сама на себе, що сердилася на мене, що я не розсердився на наймичку.

—o—

— Питаюся тебе нині востаннє: чи віддаш мені тих 80 долярів?

— Ну, нарешті скінчаться ті глупі питання.

З ЖІНОЧОГО РУХУ В АМЕРИЦІ.

ВОДЕРВЛІТ, Н. Й.

Жіноцтво організується.

Український Жіночий Клюб у Водервліт урядив у суботу, дня 6. лютого, вечірок. Ціль вечірка була зблизити при народній роботі українське жіноцтво нашої околиці. Український Жіночий Клюб засновано недавно при Українсько-Американськім Горожанськім Клюбі. У льокалі цього Клюбу відбувся цей вечірок. На нього були запрошені гості, а саме: членкині 33 Відділу Союза Українок з Трой, Н. Й. і членкині відділу Союза Українок з Когус, Н. Й., а також деякі громадяни з Трой, Когус, і Водервліт.

Український Жіночий Клюб приймав гостей вечерою, яку приготовили членкині під проводом свого уряду, до якого входять пані: Е. Урбан, предсідателька; В. Михасів, секретарка; Л. Савюк, касієрка й М. Базар, контрольорка. Проводити вечірком попрошено було паню Ірину Гундяк, секретарку Відділу 33 С. У. з Трой, Н. Й. Вечера була приготована дуже гарно й приємно було бачити, коли біля двох столів засіли коло пятьдесять людей. При вечері були промови. Перша говорила пані І. Гундяк, висловлюючи радість з нагоди пробудження українського жіноцтва й започаткування ближчого зєднання українського жіноцтва в нашій околиці. Бесідниця висловила надію, що праця нашого жіноцтва принесе користь українському народови. Друга говорила пані Ева Урбан, предсідателька Українського Жіночого Клюбу в Водервліт. Вона звертала увагу на превважну ролю української жінки в вихованню молодого покоління на добрих Українців.

Пані Валерія Михасів, секретарка Українського Жіночого Клюбу в Водервліт, закликувала жіноцтво нашої околиці до невсипущої праці для народу, вказуючи, що нинішні сходини дають початок до дальшої діяльности. Потім говорили: пані Текля Мазурик, предсідателька Відділу С. У. з Когус, пані Анна Юзенків, предсідателька Відділу С. У. з Трой, пані Л. Савюк, пані М. Базар, пані М. Звівійська, пані А. Футулуйчук, пані О. Чайковська, пані А. Древецька, пані А. Мосюк, пані К. Процьк, а також інші жінки з усіх трох місцевостей.

Від імени горожанських клюбів витали жіноцтво їх представники: п. Малїговка з Когус, п. Урбан з Водервліт, п. Заяць з Трой. Відтак говорили: п. Зальопаний, п. Качмар, п. Футулуйчук, п. Савюк та інші учасники вечірка. Довшу промову про ролю українського жіноцтва в минулому й сучасному життю українського народу виголосив о. І. Гундяк з Трой, Н. Й. Бесідник говорив, що з відродженням українського народу українська жінка ввійшла найперше до народньої праці на літературнім полі, а відтак бачимо її в війні, як терпить сама, як своїх мужів, синів і милих посилає боронити Україну, доглядає хорих, а навіть сама стає в боєві ряди. В повоєнний час українська жінка бере участь на всіх ділянках нашого народнього руху й приносить у жертву Ольгу Бесарабову. Українська жінка активно тепер працює на полі політичнім, у Рідній Школі, в кооперативах, утворивши свою жіночу організацію: Союз Українок. „Жий для ідеї, працюй крівавим трудом! Віддай усе, усе за рідний нарід! Для України й за Україну!" — отсе стало гаслом українського жіноцтва.

Присутні жінки з відділів С. У. заохочували Український Жіночий Клюб у Водервліт вступити до цієї організації, щоб під його прапором спільно працювати далі.

Вечірок відбувся при гарнім піднесенню настрою господинь і гостей. Замісць складки для своєї каси, пані І. Гундяк сповістила, що Жіночий Клюб просить скласти жертву на Рідний Край, яку бажано розділити по рівній части на: УВО, Рідну Школу й інвалідів.

Жертви зложили: 33 Відділ С. У. з Трой, Н. Й., $10; по $1. Марія Кушнір, Стефанія Карачковська, Марія Шаршинович, Евдокія Афінович, Катерина Заблицька, Ольга Конник, Текля Мазурик, Софія Колос, Іван Урбан, о. І. Гундяк, М. Заблоцький, Анна Древецька й П. Ковальчик. Дрібними датками $7. Разом $30, котрі вислано на вище призначені цілі через Обєднання.

Після вечірка провадились довший час розмови. Жінки співали народні пісні, поки всі розійшлись домів з бажанням, щоб таких сходин було більше, щоб усюди українське жіноцтво брало участь в народній роботі на добро українського народу.

Учасник.

Теодор Троянов.

ВІДБЛИСК.

Над плесом над сонним тим
Спить густий, дрімучий ліс,
Та у відблиску чуйний
Зору жар зорить ураз.

Мандрівна хмаринка тут
Зупинилась на спочин
І ліс-велитень увесь
Оповила в Божий сон.

Рине днів мертвих похід
В забуття тихенько так,
Тайна томної їзди,
Ярко блимнула на мить.

(З болгарської мови переспівав **Я. В.**)

ЯПОНЕЦЬ ПРО ЧАПЛІНА.

Цікаві думки про фільмового коміка Чарлі Чапліна помістив японський часопис „Кайзо". Критик Саісі Муро виступає там проти Чапліна в таких словах:

„З подивом читав я часто часописи наших журналістів, у яких Чапліна зображали як великого соціялістичного мистця, або чудового знавця душі Сходу. Признаюся, що я не є тієї думки. Я гадаю, що Чаплін не є нічим більше лише добрим актором, який вміє бавити публику й більш нічого.

Щоби сказати правду, я не люблю Чапліна ні Гарольда Лойда... бо відчуваю, що в їх грі є щось пустого, глупого, фальшивого, а часто й непотрібно смішного, хоч вони генїяльно повороткі. Це мені відбирає думку й засмучує мене. Чаплін, це мушу додати, має талант для того роду дурниць.

Чи навчив Чаплін японських дітей чогось пожиточного? Чи одушевив нас до чогонебудь? Узагалі ні. Що в нього знайдемо, це наївне меляхолія. Та й ця меляхолія невеличка й поверховна.

Я подивляю Чапліна як режісера, а ніколи як актора.

Приймаємо Чапліна щиро. Одначе треба знати, що Японці це раса, яка так легко не сміється. Люди західніх країн сміються лекше ніж ми. Сміються з радости зі сміху.

Чапліне! Не будьте сумні, коли наші дівчата не будуть з вас сміятися. Бо колиб ви придивилися гаразд нашим дівчатам, ви побачилиб, що вони вміють сміятися. Сміються дискретно, сховавши лице за віяльцем. Колиж плачуть, накриваються рукавом кімона. Ми змодернізувались, одначе знаємо ще ціну привабів і тихий усміх.

Любий Чапліне, не уявляйте собі, щоб наші люди сміялися без виїмки з вашої ходи товстюха.

Головний Чаплінів твір, славний „Цирк", визначається також певною фатальною мелянхолією. Та я ще раз кажу, що це меляхолія, поверховна і середня. Чаплінові фільми зовсім розсівають і є трохи сумні. Це все".

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ШИКАГО, ІЛЛ.

Академія на Рідну Школу.

Заходом Союза Українських Товариств в Шикаго й околиці уряджується дня 27 березня академію на Рідну Школу. На цій академії буде головним бесідником добр. Л. Ясінчук, делегат зі старого краю. Академія відбудеться в галі на Оклей і Райс ул., в годині 2.30 пополудні. Ввесь дохід призначений на Рідну Школу. Мабуть не треба згадувати, яку важну ролю відграє Рідна Школа в старім краю, тому можна сподіватися великого здвигу народу і користь на цю таку важну ціль після своєї найщирішої волі. Товариства повинні висилати зі своїх кас певні датки на цю ціль і передати їх на цій академії п. Ясінчукови.

М. М. Б.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

ПОМЕР Д-Р ГНАТИШИН.

В четвер, 17-го березня, в головнім шпиталю в Клівленді помер член У. Н. Союза, від. 36. у Клівленді, д-р Н. М. Гнатишин. Покійний уродився в місті Топорові, в Галичині, 22-го травня 1900 р., а приїхав з родичами до Канади, як мав лише 2 роки. Родичі осілися в околиці Ґонор, Манітоба. Покійний там виріс. Скоро покінчив публичну та вищу школу, і відтак поїхав до Саскатуну до бурси ім. П. Могили, де почав студіювати медицину. В 1923 році приїхав до Шикаго та вписався до університету Лойола (Loyola), звідки в 1925 році отримав степень B. S., а в 1927 році докторат медицини M. D. В 1928 р. інтернував в шпиталі в Jersey City, N. J., а в 1929 р. отворив лікарську канцелярію в Клівленд, Огайо. В осени 1931 р. перебув тяжку операцію, а взимі 1932 р. перебув другу операцію, але ще тяжчу.

Коли я відвідував його в грудні минулого року, то він мав лиш одно велике бажання, а то: вернутися та ще хоч раз подивитися на свій дорогий Ґонор (місцевість, де він зріс)! Про Ґонор говорив він з дуже великою любовю, а про правдивість його мови свідчили великі як горох сльози.

Всі, що ближче знали покійного, болють над утратою доброго товариша і многонадійного українського народнього робітника.

Д-р Г. Ґ. Скеґар,
Шикаго, Ілл.

ЩО ЯПОНІЯ ЗАВДЯЧУЄ ЛІНИВОМУ РИБАЛЦІ.

Ловля великих крабів.

На побережі японського острова Гокаідо ловили віддавна великі краби. Це величезні сотворіння до 90 цм. довгі, а мясо їхніх ніг Японцям дуже смакувало. Та в 1897. році зачали закручувати в крабах і Американці і від того часу вивозили крабів у бляшанках і до Злучених Держав. Це спричинило великий погром серед тих сотворінь; крабів з року на рік меншало. Побоювалися, що ловля не настарчить стільки, який був попит. Тому стали шукати великих крабів деінде, а саме біля острова Сахаліну.

Від Гокаідо на північний схід тягнеться на тисячу миль далеко Курильські острови, тісно аж до російського півострова Камчатки. Сюди їздили човнами японські рибалки ловити вахню (шток-фіш). Уживали задля того довгого шнура, до якого були привязані для обтяження два гаки. Вони сягали в глибину 7 м., бо в тій глибині ця риба найліпше ловиться.

В 1907. році приключилося, що якийсь ліниве рибалка не держав гаків у приписаній глибині 7 м. і опустив їх аж на дно моря. Сподівався, що напевно на кожен гак зловиться вахня. Колиж витягнув гаки, дивиться, на кожнім — величезний краб. І зрадів рибалка й інші, бо досі не знали, що тут у глибинах на півночі живуть так пошукувані краби. І мали з лінощів користь, ловили тут весело десятиніжні сотворіння.

Нові трудноші.

Та скоро виринули нові труднощі. Для виробу консерв можна вживати лише мяса з ніжок. Самособою, що рибалок не тішило возити на сто миль далеко крабячі трупи, бо це творило майже половину тягару. Факторій на російськім побережі оснувати не могли, а на кораблях робити консерви також годі було, бо треба було крабів обчистити та зварити в чистій солодкій воді. Тому требаб зі собою возити багато питної води з Японії аж на Охотське море.

Японський хемік збиває старий хибний погляд.

Ці обставини казали японській владі поручити цілу справу державній досвідній станиці Тоямі. Там скоро вирішив цю справу хемік Тейджі Власіма способом справді нежданим.

Досі вірили, що мясо наслідком варення в морській воді псується та тратить гарний колір. Тепер же показалося, що не лише так не діється, а навпаки, ще поліпшується консерви, коли їх варити в морській воді.

Розвиток торговлі крабами.

Це відкриття спричинило великий розвиток крабового промислу. Великі кораблі, у-єжені як справжні фабрики, займалися відтепер виробом консерв.

Держава перейняла головний нагляд над тим промислом і давала концесії для виробу, так, щоби торговлі не засипали товарами та щоби ціна вивозових консерв не впала.

Ловити краби біля острова Гокаідо було взагалі заборонено, щоби там розмножилося нове покоління. В усіх територіях видали заборону ловити самиці, а рибалки слухали тієї заборони, бо їх мясо (крабиць — не рибалок) не мало великої вартости.

Японські вироби ліпші ніж американські.

Американці старалися робити конкуренцію Японцям у ловлі крабів. Та вони не були такими мистцями, як Японці. Не вміли так обдирати та приправляти крабячі ніжки, розварювали їх на кашу, а зате японський товар мав і в консервах первісний вигляд.

Плаваючих фабрик для виробу крабячих консерв є дуже багато, а зиски також дуже великі. Один такий корабель принесе найменше 700,000 єнів заробітку (один єн коло пів доляра).

Як відбувається ловля.

Кождий корабель має двадцять човнів і два малі моторові байдаки. Котрі місця спеціяльно надаються для ловлі, про це повідомляють радіотелеграфічно. На тих водах порозїжджаються човни на яких пять миль далеко, спускають обтяжені сіти в глибину й оставляють їх там на пять днів, а навіть і на тиждень. Величина вічок у сіти є приписана — 42 цм. Це тому, щоби заборонити ловлю молодих крабів.

Як витягнуть сіти, добичу відправляють на головний корабель, де зараз починається робота. Крабів миють у великих кітлах, варять і дають від разу до бляшанок. Як добре піде ловля, то один корабель привезе коло 20,000 скринь консерв.

У 1925. році возили консерви 8 кораблів. Вони виробили 112,000 скринь. У 1929. році було вже 14 кораблів. Випродукували 400,000 скринь у ці ні 20 міліонів єн. Ціни ростуть.

Ловлять у російських водах.

Найбільше труднощів є то му, що краби виводяться в російських водах. Тому японські підприємства мусять старатись одержати права ловлі у Владивостоці. А там їм з року на рік робліть усе більші труднощі. Росіяни будують тепер на Камчатці власні фабрики. Що буде дальше?

ТАРЗАН І ДОРОГОЦІННОСТИ З МІСТА ОПАР.

(94)

Абісинці спинилися на ніч. Отаборилися в околиці дуже дикій і далеко від води. Всі ліси аж кишіли від ріжних хижих звірів, між якими царювали льви. Лейді Грейсток лежала в своєму наметі. Хоч вона чулася дуже змучена й уже було далеко поза північ, вона не могла заснути. Тяжкі думи панували в її голові. А зпоза таборового паркану чути було рик львів та виття гієн. Страшна музика джунглів почалася.

В таборі ввесь час горів огонь, щоб ним освітлювати всі закутини табору. Якимсь чудом на цей огонь наткнувся Абдул Мурак, що попав на сліди своїх жовнірів і тут дігнав їх. Він вскочив до табору з таким почуттям, гейби вирвався з пекла, чи з зубів страшної гієни. Був дуже нервовий від того, що чув і бачив у джунглях, звідки табор облягали дикі звірі. В таборі був також неспокій і мало хто спав, а коні зі страху часто хропіли.

Здавалося, що на табор наступають лавою всі звірі, які лише нагодилися поблизу. Страшні звуки вічної боротьби й трагедії джунглів наповняли повітря. В них чути було болі конаючих жертв і виття та страшний рик переможців. Але в цю ніч усім здавалося, що боротьба в джунглях була якась особливо крівава й страшна. Все ближче до табору підсувалися оті звуки конаючих і перемагаючих звірів. На паркані показалася голова льва. Вартовий вистрілив.

Поранений лев ніколи не тікає, а відважно кидається на свого противника. Тому й цей лев страшенно заревів, а за ним почулося ще багато ревів інших львів. Одним махом ранений лев перестрибнув через паркан і почав наступати на свого ворога. Той не витримав і кинувся тікати. З наметів повискакували інші Абісинці з рушницями в руках. Та треба було ратуватися, бо через паркан перестрибували все нові й нові розлючені льви.